

EVANGELIUM EGYPTANŮ

Evangelium Egyptanů se do dnešních dnů v původní podobě nedochovalo. Na několik kratých citací narazíme pouze v řecky psané knize Stromata od Kleměta Alexandrijského (150-215). Ježíš v nich odpovídá na otázky Salomé. Existenci této ženy v kánonické literatuře výslovně připomíná evangelista Marek (Mk 15,40 a Mk 16,1). O apokryfu se ve svých protikacířských pamfletech zmínili církevní hodnostáři Hippolyt Římský (cca 170-235) a Epifanius z Konstancie (?-535). Text sepsal neznámý autor v Egyptě někdy mezi lety 80 a 150, někteří badatelé připouštějí i vznik kolem roku 50. Za nejpravděpodobnější se považuje přelom prvního a druhého století.

Albrecht Dürer (1471-1528): Oplakávání Krista (detail z obrazu). Snímání z kříže bylo podle novozákonních evangelií přítomno několik osob z Ježíšova okolí - apoštol Jan, Marie, (Marie) Salómé, Marie Kleofášova, Marie Magdalská, Josef z Arimatie a Nikodém.

Kléméns nezpochybňoval autenticitu Ježíšových výroků, které evangelium obsahuje, vyhýbal se však zařazení díla mezi ostatní uznávané spisy. Na apokryf se totiž odvolávali enkratité (zdrženlivci), raně křesťanská skupina odmítající konzumaci masa, alkoholu a vyhýbající se pohlavnímu styku (plození dětí). Jedním z nejvýznamnějších enkratitů byl Julius Kassianus, žák gnostika Valentina. Církev odsoudila enkratity jako heretiky a šíření apokryfu se snažila aktivně bránit.

I když jsou naše znalosti o evangeliu velmi omezené, můžeme s jistotou tvrdit, že podporuje sexuální askezi a teologicky ji obhajuje jako cestu vedoucí k překonání rozdílů mezi mužem a ženou a k přerušení koloběhu zrození a smrti (srovnej Ga 3,26-28 a 1K 12,13).

Enkratité věřili, že je možné sjednotit nesmrtelný boží obraz rozdělený hříchem a navrátit lidstvo do původního androgynního (oboupohlavního) stavu. Tento přechod do nového duchovního rozměru existence symbolicky vyjadřuje křest. Ve jménu Krista vzniká "nový člověk", který není "mužem ani ženou".

Ježíšovy výroky v evangeliu vycházejí z biblického příběhu o stvoření Adama a Evy, o jejich pádu a vyhnání z ráje. Jednota prvotního člověka byla narušena stvořením ženy. Podobnou interpretaci lze vystopovat například ve Skutcích Tomášových (kap. 44) a v Tomášově evangeliu (log. 37 a 114).

Kléméns Alexandrijský, Stromata III.

ZLOMEK 1

Pán řekl Salomé, když se ho ptala, jak dlouho bude smrt při síle: "Dokud vy ženy budete rodit děti." Ne proto, že život je nějaká nemoc a stvoření zla, ale, jak ukazuje posloupnost přírody, ve všech případech po vzniku následuje zánik.

ZLOMEK 2

Avšak ti, kteří se sami staví proti božímu stvoření kvůli zdrženlivosti, citují slova, která byla řečena Salomé a o nichž jsem se už dříve zmínil. Jsou obsažena, domnívám se, v Evangelii podle Egyptanů. Říkají totiž, že sám Spasitel řekl: "Přišel jsem, abych zrušil skutky ženství." Ženstvím je míněna žádostivost, skutky pak vznik a zánik.

ZLOMEK 3

Jelikož uvedený výrok odkazuje ke konci, je opodstatněné, když se Salomé ptá: "Dokdy budou lidé umírat?" O lidech však Písmo někdy hovoří ve dvojitým smyslu: Někdy o tom, který je viditelný, jindy o duši a někdy míní toho, který je ve stavu spasení a jindy ne. Hřích je pak nazýván smrtí duše. Proto také Pán záměrně odpovídá: "Dokud budou ženy rodit."

ZLOMEK 4

Proč ale tihle, kteří procházejí všechno raději než skutečnou moc evangelia, nepokračují citací zbývající části, která byla řečena Salomé, když pravila: "Udělal jsem dobře tedy, že jsem nerodila děti?" (jako by rození nebylo správné přijmout). Pán ji odpověděl a řekl: "Jez každou bylinu, ale tu, v níž je hořkost, nejez."

ZLOMEK 5

Když se Salomé otázala, kdy budou známy věci, na něž se ptá, Pán odpověděl: "Až pošlapete šat studu a dva spojíte v jedno a mužské s ženským, nebude mužské ani ženské." Především - tento výrok není ve čtyřech evangeliích, která nám byla dána, ale v tom podle Egyptanů.

(Srovnej Tomášovo evangelium log. 22 a 37 a Filipovo evangelium 44 a 58.)

ZDROJE

Dus J., Pokorný P., Neznámá evangelia - Novozákonní apokryfy I., Vyšehrad, Praha 2001

Early Christian Writings, Gospel of the Egyptians,
<http://www.earlychristianwritings.com/gospelegyptians.html>

Early Christian Writings, Julius Cassianus,
<http://www.earlychristianwritings.com/cassianus.html>

Wikipedia, Greek Gospel of the Egyptians,
http://en.wikipedia.org/wiki/Greek_Gospel_of_the_Egyptians